

CZY ZAWSZE TO NIECHĘĆ DO SZKOŁY...?

CZYLI SŁÓW KILKA O NAUCZANIU INDYWIDUALNYM

Na przestrzeni ostatnich kilku lat Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne notują zwiększoną liczbę wniosków rodziców o wydanie orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego z powodu zaburzeń w sferze emocji i zachowania oraz z powodu chorób somatycznych.

Nauczanie indywidualne mogą otrzymać „dzieci i młodzież których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły”.

Tyle suchy zapis Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Co do zwrotu „uniemożliwia” wszyscy w zasadzie mają jasność. Uniemożliwia, czyli dziecko nie może chodzić do szkoły bez narażania swojego zdrowia czy nawet życia.

Więcej wątpliwości budzą przypadki dzieci z przewlekłymi chorobami somatycznymi i uczniowie z zaburzeniami emocji i zachowania, których dotyczy druga część zapisu rozporządzenia mówiąca o utrudnieniach.

Podstawę do przyznania nauki w warunkach domowych daje zaświadczenie lekarskie od lekarza psychiatry lub innego specjalisty zawierające rozpoznanie ciężkiej choroby.

Od niedawna Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii daje możliwość realizowania tej formy nauczania nie tylko w domu ale również na terenie szkoły. Lekarz określa „zakres w jakim dziecko, któremu stan zdrowia znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły może brać udział w zajęciach organizowanych z grupą wychowawczą lub indywidualnie w odrębnym pomieszczeniu na terenie placówki”. Zaświadczenie z diagnozą lekarską jest ważnym dokumentem nadającym kierunek pracy komisji orzeczniczej. Dla pracowników poradni, członków komisji orzeczniczej ważne jest uzasadnienie lekarza specjalisty dlaczego ta forma nauczania jest korzystniejsza z punktu widzenia stanu psychicznego dziecka. Dla komisji orzeczniczej równie ważne jest rozgraniczenie na ile jest to czasami stres rozwojowy związany z fazami rozwojowymi, a na ile jest to zwykła niechęć lub lenistwo.

Ale czy zawsze istnieje konieczność wydania takiego zaświadczenia?

Pracownicy poradni rejestrują zwiększenie się liczby dzieci i młodzieży, których rodzice zgłaszają różnorakie problemy psychiczne będące skutkiem nieumiejętności radzenia sobie ze stresem i adaptacją do wymagań środowiska szkolnego.

W samym Wrocławiu w roku szkolnym 2008/2009 na 659 wydanych orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego (jest to ilość uczniów jednej szkoły) - 184 uczniów zostało objętych nauczaniem indywidualnym z powodu zaburzeń emocjonalnych, 122 uczniów z powodu zaburzeń zachowania i ADHD. Uczniowie ci nie chodzą do szkoły, zaś nauczyciele realizują program dydaktyczny w warunkach domowych. Najczęściej występującym problemem są zaburzenia o charakterze emocjonalnym typu: zaburzenia lękowe, depresyjne, zaburzenia adaptacyjne czy fobie szkolne występujące z objawami wegetatywnymi.

Zdarza się, że uczeń nie wykazuje chęci uczęszczania do szkoły zgłaszając rodzicom, nauczycielom, pedagogom różnego rodzaju niedyspozycje.

Jednak wobec tak znacznej liczebności tej grupy trudno nie zadać pytania: czy w każdym przypadku była to konieczność podyktowana stanem zdrowia ucznia? Czy też jest to sposób na doraźne zlikwidowanie albo wyciszenie trudności wychowawczych i problemów w nauce?

Poczucie własnej bezsilności skłania rodziców do szukania u lekarzy pomocy w formie odpowiednich zaświadczeń będących podstawą do zwalniania ucznia od obowiązku uczęszczania do szkoły. Niepowodzenie w takim przypadku ponosi i rodzic i dziecko. Przyzwyczajają się do stosowania prostych rozwiązań, nie podejmują żadnych wysiłków, nie uczą się poszukiwania sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Rodzi się przyzwyczajenie do wygody, kariera szkolna dziecka przebiega bezproblemowo, zmniejsza się stopień zagrożenia niepromowaniem, wydaje się, że problemy dydaktyczne i wychowawcze zostają rozwiązane na czas nauczania indywidualnego.

Nic więc w tym dziwnego, że rodzice zabiegają o kolejne orzeczenia widząc w tym jedyną drogę pomocy dziecku. Ale rodzi się pytanie: jak długo?

Jeden problem być może mija, natomiast rodzą się następne problemy związane z rozwojem społecznym dziecka.

Niedostateczne doświadczenia w kontaktach społecznych powodują pogłębiającą się izolację społeczną, utrwalać niechęć do kontaktów społecznych, powodują brak treningu w pokonywaniu trudności i adaptowaniu się do nowych sytuacji.

Brak doświadczeń społecznych doprowadza do obniżonej samooceny, co z kolei może skutkować u dziecka funkcjonowaniem poniżej jego możliwości. Długotrwałe nauczanie indywidualne może powodować braki w wiedzy i umiejętnościach ucznia ponieważ liczba godzin dydaktycznych przyznawanych w ramach nauczania indywidualnego jest ograniczona. Tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania określa Rozporządzenie MEN z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r. Nr 175 poz.1086); wynosi on od 6 do 16 godzin w zależności od etapu edukacyjnego.

Ponadto najczęściej nie są organizowane zajęcia ruchowe, plastyczne, muzyczne. Być może wnikliwa analiza każdego przypadku pod kątem spodziewanych korzyści i strat wynikających dla ucznia z przyznania mu indywidualnego nauczania pozwoli zmniejszyć liczbę dzieci pielęgnujących fobię szkolną w zaciszu domowym.

Drodzy lekarze specjaliści!

Zwracamy się do Was z prośbą o szczególne rozważenie tych problemów z jakimi zwracają się rodzice ze swoimi dziećmi - czy nie ma tu zbyt daleko posuniętej ustępności w stosunku do wymagań rodziców?

Z uwagi na istotę problemu bardzo ważna jest Wasza diagnoza. Od niej zaczyna się proces kwalifikacji ucznia do nauczania indywidualnego. Zaświadczenie lekarskie składane wraz z wnioskiem rodzica do poradni psychologiczno - pedagogicznej powinno być wyczerpujące, zawierać precyzyjną diagnozę a nawet przedstawiać ewentualną prognozę. Formularz zaświadczenia lekarskiego uzasadniający konieczność nauczania indywidualnego musi zawierać: rozpoznanie choroby, okres obowiązywania nauczania indywidualnego i stopień utrudnienia udziału w zajęciach obowiązkowych, zakres uczestniczenia dziecka/ucznia w zajęciach organizowanych z grupą rówieśniczą lub indywidualnie w oddzielnym pomieszczeniu na terenie szkoły. Dla ucznia szkoły zawodowej konieczne jest zaświadczenie lekarza medycyny pracy.

Nauczanie indywidualne nie rozwiązuje problemu dziecka ani rodzica, często pogarsza i utrwala zaburzone zachowania. W postępowaniu leczniczym obok terapii medycznej istotne miejsce zajmują działania nakierowane na rozwiązywanie problemów natury psychologicznej i psychospołecznej obejmującej dziecko, jego rodzinę i szkołę. Wsparcie i ukierunkowanie udzielane przez specjalistów – lekarzy, terapeutów, psychologów, pedagogów ukazujące inne niż nauczanie indywidualne możliwości radzenia sobie z problemami szkolnymi, może wpłynąć korzystnie na leczenie i powrót do zdrowia dziecka i jego rodziny.

Ważne jest zastanowienie się czy nauczanie indywidualne dla określonego dziecka stanowi najkorzystniejszą formę realizacji jego aktualnych potrzeb i możliwości. Winno być przyznawane tylko wtedy, gdy inne sposoby pomocy oferowane przez szkołę we współpracy ze specjalistami wyczerpały się.

Maria Kędzierska dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 we Wrocławiu

Ewa Pazdro logopeda w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 1 we Wrocławiu

Bibliografia :

1. Gazeta Wrocławska z dnia 22.10.2009 „Dlaczego dzieci boją się szkoły” Sylwia Królikowska
2. Gazeta Wrocławska z dnia 23.10.2009 „Jak pokonać fobię szkolną” Iwona Haba
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18września 2008 w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych Dz. U. Nr 173, poz.1072
4. Rozporządzenie MEN z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r. Nr 175 poz.1086)